

Magne Raundalen
Barnepsykolog

Krisepedagogikk i skolen

Mens de fleste av landets skolebarn har fått berette om gøy i ferien både utenfor og innenfor klasserommet, har to skoler jeg kjenner, fordi de har søkt meg om råd, måttet forberede seg på å ta imot to barn som har opplevd det motsatte. Skolenes tilnærming og konkrete planlegging har avspeilet en dyp og ekte omsorg for rammede barn og respekt for våkne elever som får med seg det meste fra mediene. Det har ikke alltid vært slik i skolen. Det er faktisk ikke så lenge siden det ble slik.

I min personlige tidsregning for skolens lange vei mot mer barmhjertig praksis for utsatte barn, har jeg tre årstall. Det første er året 1956, det vil si et femtiårsminne. Da møtte ikke en relativt nyttilflyttet femteklassing på skolen etter sommerferien. En elev som spurte overlæreren ute i skolegården, opplevde at denne forarget snudde ryggen til og gikk inn. Til slutt spurte de sløydlæreren, en snekker med påbygging som pleide å sitte ute i solveggen og røyke i storefri. Han svarte kort og greit at han var død, og at foreldrene hadde flyttet tilbake til sitt tidligere hjemsted. Han fortalte også at han døde av «kuma nedentil som hadde slått inn».

Det neste årstallet er 1976, og beretningen kom fra en 37 år gammel lærer på kurs. I pausen ba hun om å få lov til å fortelle meg om sin første gymtime som førsteklasing. Da gymlæreren kom inn i salen, samlet hun alle jentene i et hjørne og ba dem sette seg ned. 37-åringen sier at hun aldri kommer til å glemme det kalde gulvet der de satt i sine minigymdrakter. Læreren deres så alvorlig ned på dem og

sa ordrett: «Guri er ikke på skolen i dag. Det er fordi morens hennes er død. Dere må aldri snakke med Guri om det.» Mens hun forteller gråter hun 30 år gamle tårer.

Det siste årstallet i min krisepedagogiske tidsregning er 1986. Da holdt jeg selv et kurs for 102 skoleledere fra hele landet. Alle fylker var representert. De skulle svare på en gruppeoppgave om en femteklassing som kom tilbake til skolen etter at han hadde mistet sin eldre bror i en motorsykkelulykke. Ingen av skolene hadde, eller hadde hørt om, planer for en slik situasjon. De kom tilbake fra gruppene med en nesten samstemmig konklusjon om at de ikke skulle gjøre noe i slike situasjoner, fordi skolen skulle være et fristed. De mislikte min spissformulering av fristed: «fri for omtanke, empati og medmenneskelighet».

Det tjener skolen til heder og ære at det nærmest har skjedd en revolusjon siden dette 20-årsminnet.

Den ene av de skolene jeg startet med i innledningen måtte ta imot en ti år gammel jente som hadde flyttet til besteforeldrene etter at moren var blitt drept med kniv av en psykotisk pasient som hadde rømt fra det psykiatriske sykehuset. Jenta hadde vært i hjemmet sammen med en venninne mens drapet skjedde. Før skolestart hadde rektor og to lærere hatt møte med alle sentrale instanser i kommunen, kommunelagen inkludert. Det samme gjaldt jentas slektninger. I samarbeid var det utarbeidet et «manuskript» til godkjenning for hva som skulle sies i de forskjellige klassene på skolen. Det skrevne hadde to formål: for det første å berede grunnen for en så norma-

lisert og god skolehverdag for jenta som mulig, inkludert forståelse for at hun av og til må følges ut av klassen for å snakke med en voksen. Dernest for å orientere skolens elever for øvrig om jentas og familiens ønsker og om hovedtrekkene i det som hadde hendt. Elevene i storskolen fikk også med seg et brev hjem om hva lærerne hadde sagt i klassene og hvorfor skolen hadde gjort det på denne måten.

Med rektor i spissen ble hele det andre skolesamfunnet involvert i en like omfattende og nøyaktig planlegging. Her er det også snakk om at skolen «mister» en elev som har mistet sin mor. Nære venninner av begge jentene følges med omsorgsfull våkenhet. Det dreier seg om et meget krevende krisearbeid, og man må i tillegg til alt annet forholde seg til opplysninger i medier uten kontrollbar kilde. Sensitive opplysninger som politiet verken kan bekrefte eller avkrefte av hensyn til etterforskningen. En del av formålet med det grundige arbeidet er å forebygge belastende ryktespredning blant elevene. Dessuten kreves det mot og ferdigheter til å gjennomføre en dialog med pårørende i sorg og krise. Det jeg har vært vitne til, er i alle fall to skoleeksempler på omtanke, empati og medmenneskelighet. Og jeg tviler ikke et øyeblikk på at det grundige krisepedagogiske arbeidet fører med seg helsegevinster.

I neste nummer:

- Suicidal atferd
- Mammografiscreening
- Vaksineskepsis
- Vaksiner mot kreft
- Hypnotika
- Internett og helse